TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI Sınıf-10

OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KONU ANONİM HALK EDEBİYATI

Meydana getireni ve söyleyeni belli olmayan, halkın ortak malı olan edebî ürünlerin oluşturduğu bir edebiyattır. Bu ürünler başta, tek bir kişinin malı iken zamanla topluma mal olup anonim bir özellik kazanır. Anonim halk edebiyatı ürünlerinin en belirgin özelliği ürünlerin sözlü olmasıdır. Bu özelliği nedeniyle ürünler dilden dile aktarılırken birtakım değişikliklere uğrar ve yayıldığı bölgenin dil özelliklerini alır. Anonim halk edebiyatı, taşıdığı özellikler yönüyle İslamiyet'in Kabulünden Önceki Türk Edebiyatı'nın, İslam kültüründeki yansıması olarak kabul edilebilir.

Anonim halk edebiyatı kapsamına giren ürünlerin bir kısmı nazım (mâni, türkü, ninni), bir kısmı nesir (masal, efsane vb.), bir kısmı da nazım-nesir (halk hikâyeleri) karışık şekilde karşımıza çıkmaktadır. Bu ürünler, halk arasında yayılmış; yabancı etkilerden uzak kalmıştır. Sözlü geleneğin bir ürünü olan mânilerde yalın bir dil kullanılmıştır. Manzum ürünlerde hece ölçüsü ve dörtlük nazım birimi esastır. Anonim halk edebiyatı çerçevesinde verilen ürünler; Anadolu insanının hayat felsefesini, yaşantısını, bireysel duygulanmalarını vb. dile getirmesi yönüyle önemli birer kaynaktır.

SORULAR

SORU 1:

(I) Anonim halk edebiyatı kapsamına giren ürünlerin bir kısmı nazım (mâni, türkü, ninni), bir kısmı nesir (masal, efsane vb.), bir kısmı da nazım-nesir (halk hikâyeleri) karışık şekilde karşımıza çıkmaktadır. (II) Bu ürünler, halk arasında yayılmış; yabancı etkilerden uzak kalmıştır. (III) Yazılı geleneğin bir ürünü olan mânilerde yalın bir dil kullanılmıştır. (IV) Manzum ürünlerde hece ölçüsü ve dörtlük nazım birimi esastır. (V) Anonim halk edebiyatı çerçevesinde verilen ürünler; Anadolu insanının hayat felsefesini, yaşantısını, bireysel duygulanmalarını dile getirmesi yönüyle önemli birer kaynaktır.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V.

Cevap: C

SORU 2:

Bağ bana
Bahçe sana bağ bana
Değme zincir kâr etmez
Zülfün teli bağ bana

Bu dörtlük aşağıdaki mani türlerinden hangisini örneklemektedir?

A) Düz (tam) mani
B) Kesik (cinaslı) mani
C) Yedekli (artık) mani
D) Deyiş
E) Katar mani

Cevap: B

SORU 3:

(I) Türküler, yapıları bakımından iki bölümden oluşur. (II) İlk bölüm, bent adı verilen ve türkünün asıl sözlerinin yer aldığı bölümdür. (III) İkinci bölüm ise her bendin sonunda tekrar eden nakarat bölümüdür. (IV) Bu bölüm, bağlama ya da kavuştak adıyla da anılır. (V) Bentlerdeki ve kavuştaklardaki dize sayısı değişiklik göstermez.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V.

Cevap: E

SORU 4:

Aşağıdakilerden hangisi söyleyeni belli olmayan halk edebiyatı ürünü <u>değildir</u>?

A) Türkü B) Varsağı
C) Ağıt D) Ninni
E) Mâni

Cevap: B

SORU 5:

Halk şirindeki en kısa nazım biçimidir. Genellikle 7'li hece ölçüsüyle söylenip dört dizeden oluşur ve aaxa şeklinde kafiyelenir. İlk iki dize kafiyeli söyleyiş için oluşturulan doldurma dizelerdir. Bu dizeler, konudan bağımsız gibi düşünülse de konuyla ilişkili olarak da yorumlanabilir. Üçüncü dizenin serbest olması, söyleyene kolaylık sağlar. Asıl anlatılmak istenen temel duygu ve düşünce genellikle son iki dizede ortaya çıkar.

Bu parçada sözü edilen nazım şekli aşağıdakilerden hangisidir?

A) Türkü B) İlahi
C) Mâni D) Semai
E) Koşma

Cevap: C